

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ČETVRTI ODJEL

PREDMET APOSTOLOVSKI I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

(Aplikacije br. 28704/11 i 2 druge)

PRESUDA

STRASBOURG

18.01.2022. godine

Ova presuda je konačna, ali su u njoj moguće uredničke izmjene.

U predmetu Apostolovski i drugi protiv Bosne i Hercegovine,

Evropski sud za ljudska prava (Četvrti odjel), zasjedajući kao odbor u sljedećem sastavu:

Tim Eicke, *predsjednik*,

Faris Vehabović,

Pere Pastor Vilanova, *sudije*,

i Ilse Freiwirth, *zamjenica registrara Odjela*,

Imajući u vidu:

aplikacije (br. 28704/11, 45699/13 i 74240/13) protiv Bosne i Hercegovine koje su, prema članu 34. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda („Konvencija“), Sudu podnijeli državljanin Sjeverne Makedonije, g. Laste Apostolovski, državljanin Bosne i Hercegovine, g. Milan Knežević, te državljanin Bosne i Hercegovine i Hrvatske, g. Ratko Popović, („aplikanti“) različitih datuma naznačenih u tabeli koja se nalazi u dodatku;

odluku da se o pritužbama prema članu 8. Konvencije i članu 1. Protokola br. 1 obavijesti vlada Bosne i Hercegovine („vlada“), koju je zastupala gđa J. Cvijetić, v.d. zastupnica, te da se preostali dio aplikacija proglašeni nedopuštenim;

izjašnjenja stranaka;

pisane komentare vlada Sjeverne Makedonije i Srbije koje je predsjednik Odjela pozvao da se izjasne kao umješači (član 36. stav 2. Konvencije i pravilo 44. stav 3. Poslovnika Suda).

Nakon vijećanja na sjednici zatvorenoj za javnost dana 14.12.2021. godine,

Donio je sljedeću presudu koja je usvojena toga datuma:

OPIS PREDMETA

1. Kada je Bosna i Hercegovina proglasila neovisnost, aplikanti su bili zaposleni u armiji Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije („SFRJ“). Budući da su bili stacionirani na teritoriji Bosne i Hercegovine, tamo su im dodijeljeni vojni stanovi. G. Apostolovski je otkupio svoj vojni stan neposredno prije početka rata koji je trajao u periodu 1992.-95. (uporedi predmet *Đokić protiv Bosne i Hercegovine*, br. 6518/04, 27.05.2010.), dok druga dvojica aplikanta to nisu učinila (uporedi *Mago i drugi protiv Bosne i Hercegovine*, br. 12959/05 i 5 drugih, 3.05.2012.). Svi aplikanti su napustili svoje stanove kada je počeo rat i pridružili se stranim oružanim snagama. Iz tog razloga su njihovi zahtjevi za povrat stana odbijeni nakon rata (u skladu sa članom 3.a Zakona o prestanku primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine). Dana 23.11.2012. i 25.04.2013. godine, Ustavni sud Bosne i Hercegovine utvrdio je povredu prava na mirno uživanje u posjedu njihovih prijeratnih stanova za g. Kneževića i g. Popovića. Ponovivši da odbijanje zahtjeva za povrat prijeratnog stana prema članu 3.a Zakona o prestanku

primjene zakona o napuštenim stanovima iz 1998. godine nije nesrazmjerno, Ustavni sud je smatrao da se aplikantima mora pružiti pravična naknada ako se utvrdi da nisu stekli vojni stan u drugoj državi. Kako izgleda, oni još uvijek nisu dobili bilo kakvu naknadu u vezi s tim.

OCJENA SUDA

LOCUS STANDI SUPRUGE APLIKANTA U PREDMETU G. APOSTOLOVSKOG

2. Nakon smrti aplikanta, njegova supruga, gđa Branka Apostolovska, izjavila je 25.11.2019. godine da želi nastaviti postupak po aplikaciji kao njegova nasljednica. Vlada se nije izjasnila u vezi s tim.

3. U slučaju smrti prvobitnog aplikanta nakon podnošenja aplikacije, Sud obično dozvoli nasljednicima da nastave postupak po aplikaciji, pod uslovom da imaju legitiman pravni interes (vidi *Malhous protiv Češke Republike* (odl.) [VV], br. 33071/96, ESLJP 2000 XII, i *Murray protiv Nizozemske* [VV], br. 10511/10, tačka 79., ESLJP 2016, s daljnjim referencama).

4. Prema tome, Sud prihvata da gđa Apostolovska ima pravnu legitimaciju da nastavi postupak po aplikaciji u ime pokojnog Laste Apostolovskog.

SPAJANJE APLIKACIJA

5. S obzirom na sličan predmet ovih aplikacija, Sud smatra primjerenim da ih ispita zajedno u jednoj presudi.

NAVODNA POVREDA ČLANA 1. PROTOKOLA BR. 1 UZ KONVENCIJU

6. Aplikanti su se žalili prema članu 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju zbog nemogućnosti da se vrate u posjed svojih prijeratnih stanova u Bosni i Hercegovini.

A. Dopuštenost

7. Prigovor vlade da je aplikacija g. Kneževića podnesena nakon isteka roka jer ju je Sud primio po proteku više od šest mjeseci od dana donošenja odluke Ustavnog suda u njegovom predmetu, mora se odbiti. Datum podnošenja aplikacije u smislu člana 35. stav 1. Konvencije jeste datum poštanskog pečata kada je aplikant poslao Sudu propisno popunjen obrazac aplikacije (vidi pravilo 47. stav 6.(a) Poslovnika Suda), a ne datum prijema aplikacije od strane Suda (vidi *Brežec protiv Hrvatske*, br. 7177/10, tačka 29., 18.07.2013.). Drugim riječima, aplikanti ne mogu biti odgovorni za bilo

kakva kašnjenja u tranzitu koja bi mogla utjecati na njihovu korespondenciju sa Sudom; suprotno bi predstavljalo neopravdano skraćivanje šestomjesečnog roka propisanog u članu 35. stav 1. Konvencije i negativno bi utjecalo na pravo pojedinačne predstavke (vidi *Anchugov i Gladkov protiv Rusije*, br. 11157/04 i 15162/05, tačka 70., 4.07.2013.). Aplikant je Sudu poslao uredno popunjen obrazac aplikacije dana 11.06.2013. godine. Budući da je dan obavijesti o odluci Ustavnog suda u njegovom predmetu 14.12.2012. godine, aplikacija je očito podnesena unutar šestomjesečnog roka.

8. Vladin sljedeći prigovor da aplikacija g. Kneževića predstavlja zloupotrebu prava na predstavku jer aplikant nije obavijestio Sud da je podnio zahtjev za vojni stan u Srbiji, također se mora odbiti. Aplikacija se može odbaciti kao zloupotreba prava na podnošenje pojedinačne predstavke u smislu člana 35. stav 3. (a) Konvencije ukoliko je, između ostalih razloga, svjesno zasnovana na lažnim podacima. Davanje nepotpune informacije, koja je samim tim i obmanjujuća, može predstavljati zloupotrebu prava na podnošenje aplikacije, posebno ukoliko se informacija odnosi na samu suštinu predmeta, a nije dato dostatno objašnjenje za propust da se ta informacija dostavi (vidi *Stevančević v. Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 67618/09, tačka 26., 10.01.2017.). Budući da nema nikakvih indikacija, a kamoli dokaza da je od strane vojnih vlasti u Srbiji uspostavljeno pravo aplikanta na vojni stan, nije od značaja to da li je on podnio zahtjev za vojni stan u Srbiji.

9. Sud zapaža da ove aplikacije nisu na drugi način očigledno neosnovane u smislu člana 35. stav 3. (a) Konvencije, niti su nedopuštene po drugom osnovu. Stoga ih proglašava dopuštenima.

B. Meritum

10. Opća načela koja se odnose na ovo pitanje navedena su u presudi u predmetu *Dokić*, citiran gore, tačke 55.-64.; *Mago i drugi*, citiran gore, tačke 94.-105.; i *Aleksić protiv Bosne i Hercegovine* (odl.), br. 38233/05, tačka 26., 3.02.2015.

11. Za razliku od slučaja *Aleksić*, citiran gore, nije uspostavljeno pravo na stan aplikanta u ovom predmetu od strane vojnih vlasti u bilo kojoj državi sljednici bivše SFRJ. Nadalje, kao ni u predmetu *Dokić*, citiranom gore, tačka 60., te *Mago i drugi*, citiranom gore, tačka 103., nema nikakvih indikacija, a kamoli dokaza da su aplikanti, kao pripadnici stranih oružanih snaga, učestvovali u ratnim zločinima na teritoriji Bosne i Hercegovine. Konačno, nisu dobili nikakvu naknadu za gubitak njihovih vojnih stanova u Bosni i Hercegovini koju im je priznao Ustavni sud.

12. Prema tome, došlo je do povrede člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju.

NAVODNA POVREDA ČLANA 8. KONVENCIJE

13. G. Apostolovski i g. Knežević su se žalili zbog nemogućnosti da se vrate u posjed svojih prijeratnih vojnih stanova u Bosni i Hercegovini i prema članu 8. Konvencije. Imajući u vidu činjenice ovog predmeta, podneske stranaka, kao i svoja utvrđenja iz ove presude, Sud smatra da je pritužba dopuštena, ali da nije potrebno posebno ispitivati da li je došlo do povrede i ove odredbe Konvencije.

PRIMJENA ČLANA 41. KONVENCIJE

14. U odnosu na predmet g. Apostolovskog, nije podnesen zahtjev za pravičnu naknadu. Prema tome, Sud smatra da nije pozvan da dosudi bilo koji iznos po tom osnovu.

15. G. Knežević potražuje 35.000 eura (EUR) na ime materijalne štete, 5.000 eura na ime nematerijalne štete i 1.880 eura na ime troškova i izdataka u postupku pred Sudom. U vodećem predmetu koji se tiče ovog pitanja (vidi *Mago i drugi*, citiran gore, tačka 121.), Sud je na ime materijalne štete dosudio tržišnu vrijednost predmetnih stanova (koja je u to vrijeme procijenjena na 1.000 eura po kvadratnom metru za stanove u Sarajevu i Mostaru), plus svaki porez koji se može zaračunati. Međutim, praksa Suda se od tada izmijenila. Naime, u predmetu *Stevančević*, citiran gore, tačke 21. i 28., Sud je smatrao da je naknada u iznosu od 21.496 eura za stan u Sarajevu adekvatna. U skladu sa svojom praksom, Sud dosuđuje g. Kneževiću 22.200 eura za stan od sedamdeset i četiri metra kvadratna u Bihaću, plus svaki porez koji se može zaračunati, na ime materijalne štete. Kada je riječ o nematerijalnoj šteti, Sud dosuđuje iznos koji aplikant potražuje plus svaki porez koji se može zaračunati (vidi *Mago i drugi*, citiran gore, tačka 123.). Konačno, u pogledu troškova i izdataka u postupku pred Sudom, aplikant nije podnio dokaze da je stvarno platio, ili da treba platiti u skladu sa zakonskom ili ugovornom obavezom traženi iznos (vidi *Mago i drugi*, citiran gore, tačka 126.), osim za troškove prevoda iznos od 345 eura. Budući da je iznos koji se potražuje u tom pogledu razuman, Sud dosuđuje 345 eura po tom osnovu plus svaki porez koji se aplikantu može zaračunati.

16. G. Popović potražuje 32.000 eura na ime materijalne štete, 5.000 eura na ime nematerijalne štete i 1.022 eura na ime troškova i izdataka u postupku pred Sudom. U skladu sa svojom praksom navedenom u tački 15. ove presude, Sud dosuđuje g. Popoviću 19.200 eura za stan u Bihaću od šezdeset i četiri metra kvadratna, plus svaki porez koji se može zaračunati, na ime materijalne štete. Kada je riječ o nematerijalnoj šteti, Sud dosuđuje iznos koji aplikant potražuje plus svaki porez koji se može zaračunati (vidi *Mago i drugi*, citiran gore, tačka 123.). Konačno, u pogledu troškova i izdataka u postupku pred Sudom, aplikant je dostavio troškovnik, zasnovan na tarifi domaće advokatske komore. Budući da je potraživani iznos razuman, Sud dosuđuje

1.022 eura po ovom osnovu, kao i svaki porez koji se aplikantu može zaračunati.

17. Sud dalje smatra primjerenim da se zatezna kamata zasniva na najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke uvećanoj za tri postotna boda.

IZ NAVEDENIH RAZLOGA, SUD JE JEDNOGLASNO

1. *Utvrдио* da gđa Apostolovska može voditi postupak po aplikaciji u ime pokojnog Laste Apostolovskog;
2. *Odlučio* spojiti aplikacije;
3. *Proglasio* aplikacije dopuštenima;
4. *Utvrдио* da je došlo do povrede člana 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju;
5. *Utvrđi* da nema potrebe ispitivati pritužbe prema članu 8. Konvencije;
6. *Utvrдио*
 - (a) da u roku od tri mjeseca tužena država ima isplatiti g. Kneževiću, sljedeće iznose koji će biti pretvoreni u valutu tužene države po kursu na dan izmirenja:
 - (i) 22.200 eura (dvadeset i dvije hiljade i dvjesto eura), kao i svaki porez koji se može zaračunati, na ime materijalne štete;
 - (ii) 5.000 eura (pet hiljada eura), kao i svaki porez koji se može zaračunati, na ime nematerijalne štete;
 - (iii) 345 eura (tristo četrdeset i pet eura), kao i svaki porez koji se aplikantu može zaračunati, na ime troškova i izdataka;
 - (b) da u roku od tri mjeseca tužena država ima isplatiti g. Popoviću sljedeće iznose koji će biti pretvoreni u valutu tužene države po kursu na dan izmirenja:
 - (i) 19.200 eura (devetnaest hiljada i dvjesto eura), kao i svaki porez koji se može zaračunati, na ime materijalne štete;
 - (ii) 5.000 eura (pet hiljada eura), kao i svaki porez koji se može zaračunati, na ime nematerijalne štete;
 - (iii) 1.022 eura (hiljadu i dvadeset i dva eura), kao i svaki porez koji se aplikantu može zaračunati, na ime troškova i izdataka;
 - (c) da će se od isteka navedenog roka od tri mjeseca do izmirenja plaćati obična kamata na navedene iznose po stopi jednakoj jednakoj najnižoj kreditnoj stopi Evropske centralne banke u periodu neplaćanja, uvećanoj za tri postotna boda;
7. *Odbio* preostali dio zahtjeva aplikanta za pravičnu naknadu.

PRESUDA APOSTOLOVSKI I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

Sačinjeno na engleskom jeziku i dostavljeno u pisanoj formi dana 18.01. 2022. godine, u skladu s pravilom 77. stavovi 2. i 3. Poslovnika Suda.

Ilse Freiwirth
zamjenik registrara

Tim Eicke
predsjednik

PRESUDA APOSTOLOVSKI I DRUGI protiv BOSNE I HERCEGOVINE

DODATAK

Lista aplikacija

Br.	Aplikacija br.	Naziv predmeta	Podnesena	Aplikant Godina rođenja Prebivalište Državljanstvo	Zastupnik
1.	28704/11	Apostolovski protiv Bosne i Hercegovine	17/01/2011	Laste APOSTOLOVSKI 1952 Kumanovo Sjeverne Makedonije	Sulejman HADŽIBEGOVIĆ
2.	45699/13	Knežević protiv Bosne i Hercegovine	11/06/2013	Milan KNEŽEVIĆ 1947 Dragočaj Bosne i Hercegovine	Rafaela LJUBOJEVIĆ- ĐURIĆ
3.	74240/13	Popović protiv Bosne i Hercegovine	17/10/2013	Ratko POPOVIĆ 1964 Beograd Bosne i Hercegovine + Hrvatske	Nebojša MILANOVIĆ